

SÝC ROUSNÝ (*AEGOLIUS FUNEREUS*)

Robert Doležal

Ještě začátkem 50. let minulého století patřil sýc rousný na našem území k nejméně poznaným sovám s předpokládaným zřidkavým či vzácným výskytem. Tento nenápadný pták byl považován především za obyvatele severských lesů. Zprávy o jeho hnízdění v pohraničních oblastech sice pocházejí již z 19. století, ale teprve 30. léta minulého století přinesla například v jižních Čechách první dvě přesně lokalizovaná hnízdiště (Kloubec, 1986). Na početnější nálezy potvrzující, že jde v našich podmínkách o poměrně běžně hnízdící druh, bylo nutno počkat ještě dalších 30 let.

Rozšíření

Není bez zajímavosti citovat text Malého Brehma, publikace z roku 1895, ve které se vizionářsky tvrdí: „... sýc rousňák ... ve střední Evropě jest vzácný, leč bezpochyby často se přehlédne, neboť bývá v hustých lesích ve křovích neb v dutých stromech pečlivě skryt.“ (Záborský, 1895). Souvislý areál rozšíření sýce rousného sice zahrnuje široký pás euroasijských a severoamerických jehličnatých lesů a končí v severovýchodním Polsku, ale ostrůvkovitě zasahuje i dále k jihu až po Balkán a Pyreneje. Tyto izolované populace bývají často označovány za glaciální relikty (Hudec, 2006). Nejedná se jen o populace horských lesů – sýc stále častěji osidluje i lesy středních poloh.

Dospělý sýc rousný.

Foto: Ondřej Prosícký

Popis a způsob života

Sýc rousný připomíná velikostí i zbarvením sýčka obecného (*Athene noctua*). Liší se od něj hustě opeřenými nohama (rousy), větší hlavou s kontrastnějším závojem a posazením očí, které jsou blíže k sobě a mají černé orámování. Sedá vzpřímeně ve větroví, kde i nocuje. Po většinu roku se v noci ozývá (na jaře i přes den) hlasitým rychlým pupupupu připomínajícím dudka (Hudec a kol., 2005).

Jedná se o stálého či přelétavého ptáka preferujícího rozlehlé staré lesy, většinou jehličnaté, a u nás také imisní holiny vrcholových partií pohraničních hor. Páry nejsou trvalé, jen samec zůstává v revíru zpravidla po celý rok. Od poloviny března se v noci hlasitě ozývá a láká do vybrané dutiny samici. Často se jedná o stromovou dutinu po datlovitých ptácích nebo o budku. Se snůškou začíná samice v průběhu března až května – záleží na dostupnosti potravní nabídky. Snáší v dvoudenních intervalech a sedět začíná po snesení druhého vejce. Ve snůšce bývá průměrně 5 vajec. Sedí na nich jen samice a samec jí přináší potravu. Mláďata se začínají líhnout po měsíci v pořadí, v jakém byla snesena vejce. Nejmladší jsou tedy nejmenší a jejich šance na přežití v „hubených“ letech je minimální. Když je hlad, tak je může sežrat i sama samice, nebo jimi nakrmí vitálnější sourozence. Samice zůstává s mláďaty zhruba další tři týdny, kdy jim trhá potravu, kterou k vchodu do dutiny přináší samec. Mláďata jsou vzletná po 30–35 dnech, ale ještě dlouho poté jsou krmena rodiči. Těmto ve větvích postávajícím „výrostkům“ se často říká „haluzníci“. Sýc rousný pohlavně dospívá v prvním roce života a může se dožít až 15 let. Značné procento mladých ale nepřežije ani první zimu (Thelenová, 2007).

Mládě sýce rousného.

Foto: Ondřej Prosícký

Význam

Z hlediska potravních nároků má sýc rousný nezanedbatelnou roli v biologické ochraně lesa. Jeho kořistí je celá řada drobných savců a ptáků, přičemž procentický podíl ptáků v jeho potravě narůstá pouze v období minimální populační hustoty drobných zemních savců, kterým dává přednost. Přistoupíme-li tedy k plošné hnízdní podpoře tohoto druhu, pak dosáhneme potřebného predančního tlaku k omezení populace hlodavců v místech, kde mohou škodit (např. na zalesňovaných pasekách). Za vhodných podmínek se tak můžeme při obnově zcela vyhnout použití rodenticidů. Takovým typickým škůdcem často tvořícím dominantní podíl v potravě sýce rousného je hraboš mokřadní (*Microtus agrestis*), který

Sýc rousný.

Foto: Ondřej Prosický

může v zimě zvláště na imisních holinách vyšších poloh ohryzávat kůru listnatých dřevin těsně nad kořenovým krčkem sazenice (Turek, Homolka & Kamler, 2009). Opatření týkající se hnízdní podpory sýců, ale i sov obecně, jsou již od roku 1991 prováděna na území Jizerských hor, Ještědského hřebene, Krkonoš a Orlických hor na celkové ploše 1 500 km² a jejich dopady jsou i přes složitost zdejších ekosystémů zřejmé (Dusík, 2010).

Ochrana

Sýc rousný ochotně obsazuje vhodné umělé hnízdní dutiny. K jejich výrobě mohou být

použita jak prkna, tak duté části kmenů. Při výrobě je nutné dodržet základní rozměry – půdorys 20x20 cm, výška 20–60 cm a průměr kruhového vletového otvoru 8 cm. Důležitá je vrstva pilin nebo troudu na dně budky, která se musí po hnízdní sezóně vyměnit a budka pečlivě vyčistit. Budky se vyvěšují na okraje lesů, na paseky, do blízkosti luk, ale i na osamocené stromy v blízkosti lesa do výšky 5–10 m (Kloubec, 1986). Hnízda sýců jsou často plněna kunou skalní (*Martes foina*). Kuna má velice dobrou paměť a do nezabezpečených hnízd chodí jako do spíží. Proto je dobré při vyvěšování budek volit stromy s hladkým kmenem (např. buk) a u budky oplechovat pře-

Detail budky pro sýce rousného. Foto: Bohuslav Kloubec

Budka pro sýce rousného. Foto: Bohuslav Kloubec

sahující stříšku, celou přední stěnu a částečně také ostatní stěny.

Sovníky se vyvěšují již na konci podzimu. Instalovány jsou v určitém předklonu, aby dovnitř nepronikal déšť, a upevněny mohou být pomocí závěsné latě, plechových závěsů nebo drátěných ok umístěných na zadní straně budky. Vhodný je nenápadný (třeba hnědý) nátěr, aby budka snáze splynula s prostředím.

Seznam použité literatury je k dispozici u autora.

Autor:

Ing. Robert Doležal

Ústav pro hospodářskou úpravu lesů,

pobočka Brno

E-mail: dolezal.robert@uhul.cz

Sýc rousný.

Foto: Ondřej Prosický